

TIGHT BINDING

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200527

UNIVERSAL
LIBRARY

Th

K551.48

K5620

Id.

6752N

now now.

the same. +

T

or

INDIAN PAPER made in MYSORE from
Local Bamboo by Indian Capital & Management

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. 1551.48   Accession No. K 5620

Author G 52 N
A. D. A. V. A. V.

Title 525 50 182.

This book should be returned on or before the date
last marked below.

ನಮ್ಮ ನದಿಗಳು ,

ಒಂದು ರುಸಾಯಿ.

ನೋತ್ಪದ್ಯತೇ ವಿನಾಜ್ಞಾ ನಂ
ವಿಚಾರೇಣಾನ್ಯ ಸಾಧನೈಃ

OUR RIVERS—*Re. 1/-*

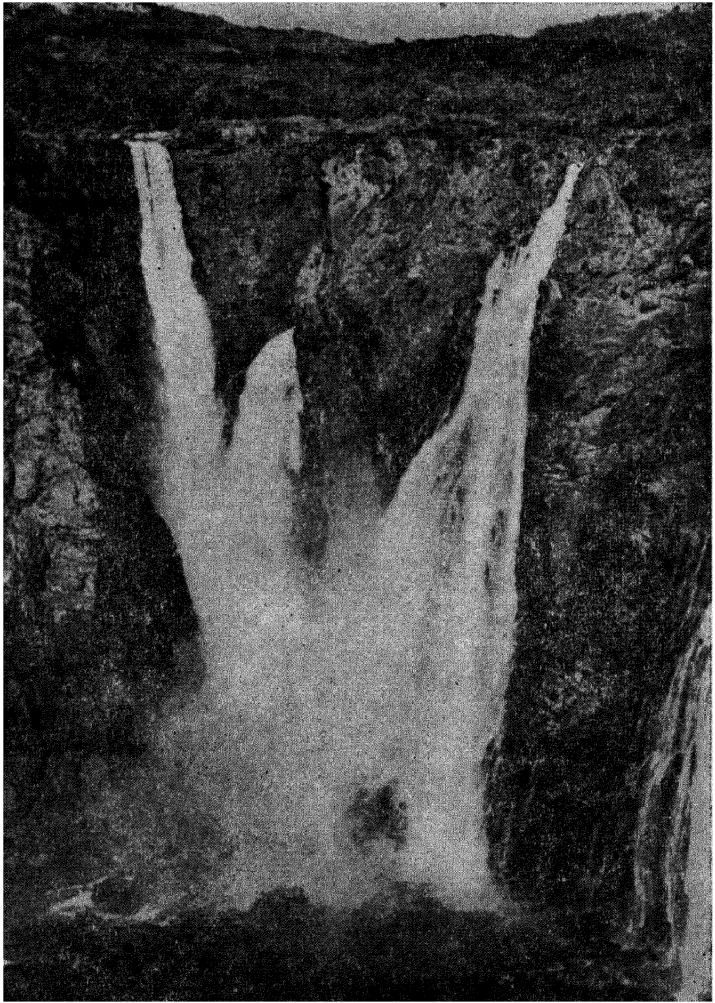
Printed by O. Srinivasan, at Jupiter Press,
Bangalore 2 and Published by V. S. Narayana
Rao, Managing Director, Vichara Sahitya
Private Ltd., Bangalore 2.

ನಮ್ಮ ನದಿಗಳು

ಶ್ರೀಮತಿ ಗಿರಿಜಾಬಾಯ್

ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೆಸ್‌ವೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್
ಬೆಂಗಳೂರು-೨.

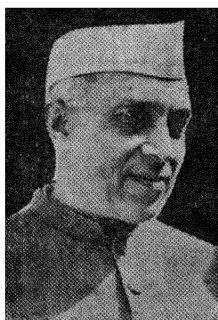
ಗಗನಚುಕ್ಕಿ ಜಲಪಾತ

ನಮ್ಮ ನದಿಗಳು

೧. ಜಗದ ಜನವೆಲ್ಲ ಒಂದೆ ಆನಕೆ

ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆ, ಧುಮುಕುವ ನೀರು, ಅಪ್ಪಳಿಸುವ ಅಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ಆನಂದ. ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಕಣ್ ಮನಗಳು ದಣಿಯವು. ಮಹಾ ಪ್ರತಿಭಾಂತರಾದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನಿ ನೆಹರೂ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ—“ನಮ್ಮ ದೇಶದ ನದಿಗಳ ಕತೆ ಬರೆಯಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಂತರೂ, ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ” ಎಂದು.

“ಜಗತ್ಪ್ರಧಾನವಲ್ಲರಿ” ಎಂಬ ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು “ಭಾರತದರ್ಶನ” ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳ ಲೇಖಕರಾದ ಜವಹರ್ ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರೇ ನಮ್ಮ ನದಿಗಳ ಕತೆ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಅದೆಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು, ಎಷ್ಟು

ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿರು

ತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಗಳ ಮಂಜುಳವಾಣಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಬರೆನ ಮಹಾತ್ಮರು ಯಾರಿರುವರು.

ನದಿ ಒಮ್ಮೆ ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಾ, ರುುಳುರುುಳು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ, ಬಗ್ಗಡವಾದ ನೀರು ಹೊತ್ತು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಾ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲೋ ಮಳೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಹುತೇಕ ನದಿಗಳು ಅನಂತಕಾಲದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ. ಅದೆಷ್ಟು ನೀರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹೋಗಿದೆಯೋ. ನೀವು ಹೇಳಬಲ್ಲೀರಾ? ಕಲ್ಪನಾ ತೀತ, ಅಳಿಯಲಂತೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೇ?

ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳೂ ಇರಲಾರ. ಅಷ್ಟೇ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದುದು ನೀರು. ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಹಲವು ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಜೀವಿಸ

ಲಾರ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಗಾಳಿಯಷ್ಟೇ ಅಗತ್ಯವಾದುದು ನೀರು.

ಮಾನವ ಅನಾಗರಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ. ಬೀಜದಿಂದ ಸಸ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಅವನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ. ನೆಲವನ್ನು ಕರೆದು, ಕಾಳು ಚೆಲ್ಲಿ, ಮಳೆಯಾವಾಗ ಆದೀತೋ ಎಂದು ಮುಗಿಲ ಕಡೆ ನೋಡುವುದೇ ಅವನ ಕೆಲಸ. ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಬೆಳೆ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬರ, ಕ್ಷಾಮ.

ನದಿ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಗುತ್ತ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ—
“ಎಲೋ, ಮಾನವ, ನಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರು
ವುದು ನಿನಗಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗಾಗಿ. ಮುಗಿಲ ಕಡೆ

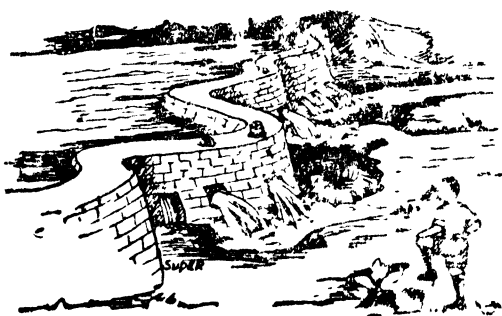

ನಿಸ್ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ನೋಡುವೆ ಏಕೆ? ನನ್ನನ್ನು ಬಳಸಿಕೋ, ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆ" ಎಂದಿತು.

ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮನುಷ್ಯ ಕಾಲುವೆ ತೋಡಿ, ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿ ಗಿಡಸುರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ. ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿನ ನೀರನ್ನು ಕಸಿಲೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಹಾಯಿಸ ತೊಡಗಿದ. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ, ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಎತ್ತರಿಸಿ, ಕಾಲುವೆ ತೋಡಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದ.

ಈಗಿನ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ನಾನಾವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ನೂರಾರು ಮೈಲಿಗಳ ಕಾಲುವೆ ತೋಡಿ, ನೀರು ಹಾಯಿಸಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಎಕರೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ

ಬೀಳುವ ಮಳೆಯನ್ನು ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ತಡೆಹಿಡಿದು, ಶೇಖರಿಸಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಸುಲಭವಾಗಿ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನು ಸಾಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿ ಬೆಳಕು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅನೇಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನೂ, ಯಂತ್ರಾಲಯಗಳನ್ನೂ ನಡಸುತ್ತೇವೆ.

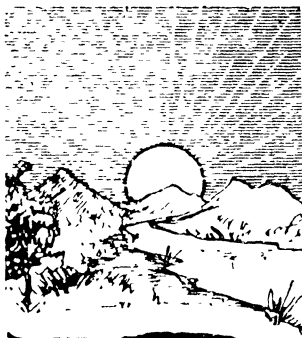
ನದೀ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಅಡುಗೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೂ ಮೈ ತೊಳಸುತ್ತೇವೆ; ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೂ, ರಾಜಮಹಾರಾಜರೂ ಮೈ

ತೋಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೀನುಗಳು ಮೀನುಗುತ್ತವೆ, ಮೊಸಳೆಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಗೊಬ್ಬರದ ಗದ್ದೆಗೂ ನೀರು ಹಾಯಿಸುತ್ತೇವೆ; ಸುಂದರವಾದ ಗುಲಾಬಿ ತೋಟಕ್ಕೂ ನೀರು ಬಿಡುತ್ತೇವೆ.

“ಅಯ್ಯೋ, ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ. ನನ್ನನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿ” ಎಂದು ಎಂದಾದರೂ ಹೊಳೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೇ? ಸಜ್ಜನರ ಲಕ್ಷಣವೇ ಹೀಗೆ. ಅಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡುವುದು. ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಗುಣ.

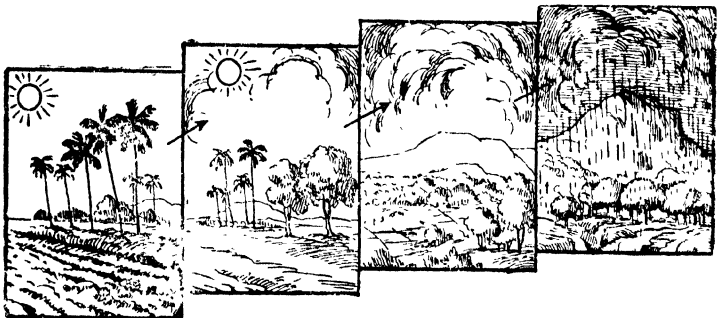
ಸೂರ್ಯ ಉದಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಳಿ, ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಏಳಾಯಿತು, ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಿರಿ ಎಂದು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕಾದಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುತ್ತಲೇ

ಕತ್ತಲನ್ನು ಓಡಿಸಿ, ಮನೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲು ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯದಿದ್ದರೆ, ಹೊರಗೇ ಕಾದಿರುತ್ತಾನೆ, ೧೨ ಘಂಟೆವರೆಗೆ. ಆಮೇಲೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ, ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕಡೆ ಇಣಕಿನೋಡು

ತ್ತಾನೆ. ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಕತ್ತಲಾಗುವ
ವರೆಗೂ ಕಾದಿದ್ದು, ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೇನೆ
ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಕು ನೀಡು
ವುದು ನನ್ನ ಕೆಲಸ, ಅದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು
ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇದು ಬಡವನ ಮನೆ, ಅದು ಶ್ರೀಮಂತನ
ಬಂಗಲೆ ಎಂಬ ಭೇದ ಸೂರ್ಯ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.
ಇದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಂತ, ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರು ಬೇರೆ,
ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬೆಳಕು
ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮುಷ್ಕರ ಹೂಡುವುದಿಲ್ಲ.
ನದಿ, ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು, ಮೋಡ, ಮಳೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ
ಹೀಗೆಯೇ. ಬಡವ—ಭಾಗ್ಯವಂತ, ವಿವೇಕಿ—
ಅವಿವೇಕಿ, ಬಿಳಿಯ—ಕರಿಯ ಎಂಬ ಭೇದ ಅವು
ಅರಿಯವು. ಭಾರತವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ, ಭಾರತದ ಜನ
ವೆಲ್ಲ ಒಂದೆ ಅವಕೆ. ಜಗದ ಜನವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ.

೨. ಧರ್ಮಿಗಳ ದ ಗಂಗೆ

ನದಿಗಳು ನಾನಾವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸೇವೆ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ಅವು ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಿಗಳೆಂದು ಪೂಜಿಸತೊಡಗಿದ. ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಮಾನವಸೇವೆಗಾಗಿ ಧರ್ಮಿಗಳೆಂದು ಬಂದ ದೇವತೆಗಳೇ ನದಿಗಳೆಂದು ಹಿಂದೂಗಳು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ನದಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಮಾತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ನದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ವಾಚಕ. ಗಂಗೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಗಂಗಾಮಾತಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತಿ, ಭಾಗೀರತಿ, ಅಲಕನಂದ, ಜಾಹ್ನವಿ ಮೊಲಾದ ಸುಂದರ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇವೆ.

ಈ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಪುರಾಣಗಳೂ ಕಥೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜವಷ್ಟೆ. ಗಂಗಾ ನದಿ ಹಿಮಾಚ್ಛಾದಿತ ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ರಭಸದಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುವುದು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಗಂಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಅಮೃತವಾಗಿದ್ದಳು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸಗರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ

೬೦,೦೦೦ ಮಕ್ಕಳು ಕಸಿಲ ಋಷಿಯ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಒಳ
 ಗಾಗಿ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ
 ದೊರೆಯಲು ಅವರ ಬುದಿಯನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ
 ಕದಡುವುದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗವಿತ್ತು. ಸಗರ ಚಕ್ರ
 ವರ್ತಿಯ ವಂಶಜನಾದ ಭಗೀರತನು ಗಂಗೆಯನ್ನು
 ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರಸಲು ಘೋರ ತಪಸ್ಸು ಕೈ
 ಗೊಂಡನು. ಗಂಗೆ ರಭಸದಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ
 ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿರಲು, ಕುಸಿತನಾದ ಈಶ್ವರನು ತನ್ನ
 ಜಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಒಂದು ತೊಟ್ಟು
 ನೀರೂ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಭಾಗೀರಥನು ಕ್ವಾಶರ
 ನನ್ನು ದೀರ್ಘತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಲಿಸಿ, ಗಂಗೆಯು ನಿಧಾನ
 ವಾಗಿ ಧರೆಗಳಿಗಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಗರ್ವಭಂಗ
 ಗೊಂಡ ಗಂಗೆಯು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಹ್ನು
 ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಗಲು, ತಪೋಭಂಗ
 ದಿಂದ ಆತ ಕೋಪಗೊಂಡು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಆಪೋಷಣೆ
 ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಭಗೀರಥ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಭಗ್ನ
 ಮನೋರಥನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ
 ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಡೆಗೂ
 ಗಂಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಬುದಿಯಮೇಲೆ
 ಹರಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಗಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇದ
 ರಿಂದಲೇ ಭಗೀರಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಹುಟ್ಟಿ

ಕೊಂಡಿರುವುದು. ಕಷ್ಟ ಎಷ್ಟೇ ಇರಲಿ, ಏನೇ ಬರಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಹನೆಯಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೂಡಲು ಮಾಡುವ ಮಹಾ ಸಾಹಸವೇ ಭಗೀರತ ಪ್ರಯತ್ನ. ಗಂಗೆ ಯಂಥಾ ಮಹಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾನವ ತನ್ನ ಹತೋಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾ ಸಾಧನವೇ ಭಗೀರತ ಪ್ರಯತ್ನ.

ಸಗರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಸದ್ಗತಿ ಇತ್ತು ಗಂಗೆ, ತಮ್ಮ ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಸ್ವರ್ಗ ದೊರಕಿ ಸಲೆಂದು ಗತಿಸಿದವರ ಅಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಬುದಿಯನ್ನೂ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು ಜನರ ವಾಡಿಕೆ.

ಗಂಗೆ ಭಾರತದ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ೧೩,೦೦೦ ಅಡಿಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಗಂಗೋತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ ಜನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಮ ಮತ್ತು ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಕಣಿವೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯದ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸರೀತ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಜು ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ ಗಂಗೋತ್ರಿ ಕಣಿ

ನೆಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ.

ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹಿಂದೂಗಳ ನಂಬಿಕೆ. ಗಂಗಾನದಿಯ ದಡಗಳು ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿವೆ. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾಶಿ ಇರುವುದೂ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿಯೇ. ಕಾಶಿ ವಿಶ್ವನಾಥನ ದರುಶನಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಂದೂ ಯಾತ್ರಿಕರು ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಾರಣಾಸಿಯು ಭಾರತೀಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ ಮತ್ತು ಈಗ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರುವ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಗಳು ಸೇರುವ ಪ್ರಯಾಗ್ ಅಥವಾ ಅಲಹಾಬಾದ್ ಸಹ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಎರಡು ನರುಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕುಂಭಮೇಳ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಹರಿದ್ವಾರ, ಋಷಿಕೇಶ, ಕಾಶಿ, ಪ್ರಯಾಗ ಈ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಗಂಗಾ ನದಿಯ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಂಗಾನದಿಯ ನೀರನ್ನು ಪವಿತ್ರ ಜಲವೆಂದು ಕೊಡ
ಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಮೊಹರು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಊರುಗಳಿಗೆ
ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೀರನ್ನು ದೇವರ ಅಭಿಷೇಕ
ಮೊದಲಾದ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ಪರಮಾತ್ಮ ಯಮುನಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ. ಬಾಲ
ಲೀಲೆಗಳಾದಿದ್ದು ಯಮುನಾ ತಟದಲ್ಲಿಯೇ. ಈ
ಕಾರಣದಿಂದ ಯಮುನೆಯೂ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಪವಿತ್ರ
ವಾದ ನದಿ.

ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ ನದಿಗಳಲ್ಲದೆ ಸಿಂಧು,
ಗೋದಾವರಿ, ತಪತಿ, ಕೃಷ್ಣ, ಕಾವೇರಿ, ತುಂಗಭದ್ರ
ಈ ನದಿಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವು.

೩. ಪಾವನ ಜೀವನ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನದಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ
ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಕಥೆಗಳಿವೆ.

ಬೆಡಗಿನ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದ ಕಾವೇರಿಯ
ಕಥೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಸುರಲೋಕದ ಸುಂದರಿ
ಯಾದ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯು ಕವೇರ ನುನಿಯ
ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿ, ಕಾವೇರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು

ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ
ಇರಬೇಕೆಂದು ಅವಳ ಹಂಬಲ. ಆದರೆ ಕಸಿಲ
ಮುನಿಯು ಆಕೆಯನ್ನು ವರಿಸಲು
ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆ ದಾರಿ
ಕಾಣದೆ ಕಸಿಲ ಋಷಿಯನ್ನು ಕೈ
ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಆಕೆಯ
ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ
ನಿರತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ
ಹಗಲಿರಳೂ, ನಿರಂತರ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿ
ಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆಯೂ,
ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂ
ತೆಯೂ ಆಕೆಯ ಆತ್ಮ ನದೀಗೂಪು ತಾಳುತ್ತದೆ.
ಅದೇ ಕಾವೇರಿ. ಆಹಾ, ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ
ಸುಂದರ ಕಥೆ! ಕಾವೇರಿ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಎಡಬಿಡದ
ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥಸೇವೆ ಯಾರು ತಾನೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲರು? ಎನಿತು
ಪಾವನ ಆಕೆಯ ಜೀವನ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ
ಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಉಪನದಿಯ
ಹೆಸರು—ಲೋಕಪಾವನಿ. ಎಷ್ಟು ಪಾವನವಾದ
ಹೆಸರು. ಲೋಕವನ್ನು ಪಾವನ ಮಾಡುವವರು

ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ನದಿಗಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ
ಯಾರು ?

ಕಾವೇರಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು
ಮದರಾಸು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ
ಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಗೋದಾ
ವರಿಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ನದಿಯಲ್ಲ ಕಾವೇರಿ. ಆದರೂ
ಕಾವೇರಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆಯಿಂದ
ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾವೇರಿಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದ ಗಂಗೆ
ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಶ್ರೀರಂಗ,
ಕುಂಭಕೋಣ ಇವು ಕಾವೇರಿ ತೀರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ದೇವಾಲಯಗಳು
ಬಹಳ ಭವ್ಯವಾದುವು, ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದುವು.

ಉತ್ತರ ಭಾರತ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ, ದಕ್ಷಿಣಭಾರತ ದಿವ್ಯವಾದ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು.

ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ನೀರಿ ನಿಂದ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳೂ, ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಭವ್ಯವಾದ ಗಿರಿಗೋಪುರಗಳು, ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡು ಗಳೂ ಉತ್ತರ ಭಾರತದವರನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದವರು, ಕಾವೇರಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಬದರಿಯ ನಾರಾ ಯಣನ, ವಾರಣಾಸಿಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ದರುಶನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪೂರ್ಣ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದು ದಕ್ಷಿಣದ ರಾಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ದೇವರ ದರುಶನ ಪಡೆದು, ಕನ್ಯಾ ಕುಮಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪೂರ್ಣ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳ ನಂಬಿಕೆ. ಉತ್ತರದವರು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೂ, ದಕ್ಷಿಣದವರು ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ನದೀ ತೀರದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಹೀಗೆ ನದಿಗಳು ಪಾರ ಮಾರ್ಥಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲು ಸಹ ಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಹಿಂದೂಗಳು ಪ್ರತಿದಿನ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ—

“ ಗಂಗೇಚ ಯಮುನೇ ಚೈವ, ಗೋದಾವರೀ ಸರಸ್ವತೀ |

ನರ್ಮದಾ ಸಿಂಧು ಕಾವೇರೀ, ಜಲೇಸ್ಥಿ ಸನ್ನಿಧಿಕರಾ || ”

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ನಾನು ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿ, ಅದನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿ” ಎಂದು ಸಪ್ತನದಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಸಪ್ತನದಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥಾ ಸೇವೆ ಅವು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಸದಾ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮನಸಾ ಸ್ಮರಿಸಿ, ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಿರಂತರ ಸೇವೆಯೇ ನದಿಗಳ ಧ್ಯೇಯ. ಅದೂ ಪ್ರತಿಫಲ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದ ಸೇವೆ. ಉತ್ತಮ ಮಾನವನ ಬಾಳೂ, ಬದಕೂ ಇರಬೇಕು ನದಿಗಳಂತೆ.

ಶುಭಾಶುಭಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಾಗ, ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ‘ಸಂಕಲ್ಪ’ ಮಾಡುವುದು ಹಿಂದೂಗಳ ಪುರಾತನ ಪದ್ಧತಿ. ಸಂಕಲ್ಪದ ಅರ್ಥ ತೀರ್ಮಾನ, ದೃಢನಿಶ್ಚಯ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ, ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಾನು, ಈ ಪವಿತ್ರ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ—ಎಂದಿದೆ ‘ ಸಂಕಲ್ಪ ’ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ.

ಗೋದಾವರಿಯಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇರುವವರೂ ಇದೇ ಮಂತ್ರ ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರಲಿ, ದಕ್ಷಿಣವಾಸಿಗಳಾಗಲಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಭರತಖಂಡದವರು, ನಾವೆಲ್ಲ ಭಾರತೇಯರು ಎಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

೩. ಭೂಗೋಳ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ

ಮಾನವ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ, ನದಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಜನ ದನ ಕುರಿಗಳ ಮಂದೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೀರು ಮತ್ತು ಮೇವಿಗಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನೀರೊದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನದಿ ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಬೇಸಾಯದಿಂದಲೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೂವ್ಯವಸಾಯದಿಂದ ಜೀವಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಅತ್ಯಧಿಕ.

ಸುಮಾರು ೫೦೦೦ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆರ್ಯರು ಸಂಧ್ಯಾ ನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸ ತೊಡಗಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ನೊದಲಾದುದು. ಸಿಂಧೂ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ, ಹಿಂದೂ-ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ್ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಹುಟ್ಟಿರ ಬೇಕು ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗೂ ನೀರು ಅಗತ್ಯ. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವವರಿಗೂ ನೀರು ಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನದಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಗರಗಳು ಬೆಳೆಯುವುದು ಸಹಜ.

ನದಿಗಳು ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವಹಿವಾಟಿಗೂ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ದೋಣಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬಹುದು. ವೆಚ್ಚವೂ ಕಡಿಮೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಯೋಗ್ಯವಾದ ನದಿಗಳು ಹಲವು ಮಾತ್ರ. ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳಿಲ್ಲದ, ಆಳವಾಗಿಯೂ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೂ ಹರಿಯುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನದಿ ಸಂಚಾರ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ನದಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ

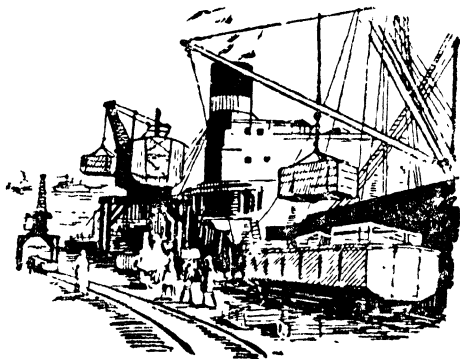
ಸಂಚಾರ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಗೋದಾವರಿ, ಕೃಷ್ಣ ಈ ಎರಡು ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸ ಬಹುದು.

ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ನದಿಗಳಿಗೆ ಮಳೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ನದಿಗಳು ಬೇಸಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಬಹಳ ಕಿರಿದಾ ಗುತ್ತವೆ.

ಗಂಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನದೀಮುಖದಿಂದ ಎಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲಿಗಳವರೆಗೂ ಜಹಜುಗಳು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ, ಬಹು ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ಯುಳ್ಳ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಹೂಗ್ಲಿ ತೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಹೂಗ್ಲಿ, ಗಂಗಾನದಿಯ ಒಂದು ಕವಲು. ಕಲ್ಕತ್ತವರೆಗೂ ದೊಡ್ಡ ಜಹಜುಗಳು ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತವೆ. ಸಣ್ಣ ದೋಣಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಮೇಲಿನವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಕತ್ತ ಸೆಣಬಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಬೇರೆಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಇಷ್ಟು ಸೆಣಬಿನ ಗಿರಣಿಗಳಿಲ್ಲ. ಸೆಣಬಿನಿಂದ ಗೋಣಿಚೀಲ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ತಯಾರಾಗುತ್ತವೆ. ಫಲವತ್ತಾದ ಗಂಗಾನದಿಯ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸೆಣಬು ಬೆಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಶವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಈ ಗೋಣಿಚೀಲಗಳು ರಫ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಹೂಗ್ಲಿನದಿ ಮೇಲೆ ಕಬ್ಬಿಣದಿಂದ ಕಟ್ಟಿರುವಂಥಾ ಸೇತುವೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಟಿ ಇಲ್ಲ. ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ನಗರವಾಗಲು, ಇಷ್ಟು ಜನಭರಿತವಾಗಲು ಗಂಗಾನದಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾನಪುರವೂ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಊರು ಹತ್ತಿ ಗಿರಣಿಗಳ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಚರ್ಮದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ನೀರನ್ನು ಗಂಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಗಿರಣಿಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಚ್ಚಾ

ಮಾಲನ್ನು ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಾಗವಾಗಿ ಸುಲಭದರದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಬಹುದು. ಸಿದ್ಧವಾದ ಸರಕನ್ನು ದೋಣಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜಹಜುಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ದೇಶವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೇ ಗಂಗಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಗಿರಣಿಗಳುಳ್ಳ ಜನಭರಿತ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ನದಿಗಳು ಆಳವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ದಡಗಳು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು, ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರವಾಹದ ಭೀತಿ ಅಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರ ಸೇರುವ ನದಿ ಮುಖಜಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವು ಭೂಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ನದಿಗಳ ರೀತಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ. ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ನದಿಗಳು

ಬಹಳ ರಭಸದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಹರಿಯುವಾಗ ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ಮರಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ದೂಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗ

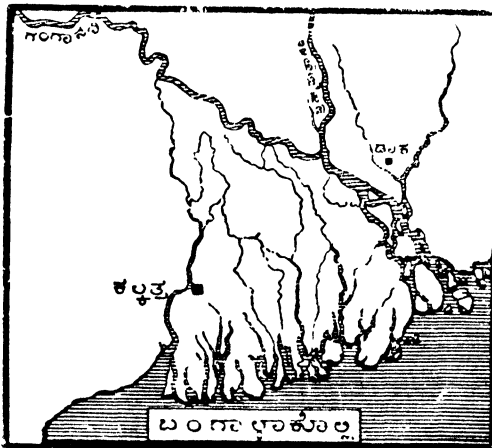

ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾಹದ ಶಕ್ತಿ ಕಡಮೆಯಾದಂತೆ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಇವು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲಾರದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣು. ಈ ಮಣ್ಣು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಹು ಫಲವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಉಪಕಾರವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದರಿಂದ ಅಪಾಯವೂ ಉಂಟು. ಈ ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣಿನ ರಾಶಿ ನದಿಯ ಓಟಕ್ಕೆ ತಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನದಿಯ ತಳ ಏರುತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಳ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ನದಿಯ ಮಟ್ಟ ಭೂಮಟ್ಟ ಒಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದಾಗ ನದಿ ದಡದಮೇಲೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ,

ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೂ, ಬೇಸಾಯದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೂ ನೀರು ನುಗ್ಗಿ ಪ್ರನಾಹದಿಂದ ವಿಸರೀತ ನಷ್ಟ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಂಗೆಯ ಉಪನದಿಯಾದ ಕೋಸಿ ಪ್ರನಾಹಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಂತದು. ಯಾವ ವರುಷವೂ ಪ್ರನಾಹದ ಹಾನಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದು 'ದುಃಖ ನದಿ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕೋಸಿ ತನ್ನ ಪಾತ್ರ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರನಾಹ ಬಂದಾಗ ಜಲಪ್ರಳಯದಂತೆ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಅರ್ಧ ಮೈಲಿ ಆಚೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕಳೆದ ೨೦೦ ವರುಷಗ

ಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೊದಲ ಪಾತ್ರದಿಂದ ೭೦ ಮೈಲಿಗಳ ದೂರ ಕೋಸಿ ಸರಿದಿರುತ್ತದೆ !

ಗಂಗಾನದಿಯ ಶಾಖೆಯಾದ ಹೂಗ್ಲಿ ನದೀ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಮರಳು ಹೀಗೇ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ದೋಣಿಗಳ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು 'ಡ್ರೈಡ್ಜರ್' ಎಂಬ ಯಂತ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮರಳನ್ನು ತೆಗೆಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ದಕ್ಷಿಣದ ನದಿಗಳು ಆಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರವಾಹದ ಅಪಾಯವೇನೋ ಕಡಮೆ. ಆದರೆ ಭೂಸಾಗುವಳಿಗೆ ಇದರಿಂದ ತೊಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು. ನೀರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಬಳಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏತ ಅಥವಾ ಸಂಪುಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತ ಬೇಕು. ಅಥವಾ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಈ ಅಡ್ಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಅಣೆ ಕಟ್ಟು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಣೆ ಕಟ್ಟುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕ. ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ, ಅದರ ಉದ್ದದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಕಟ್ಟಲಾಗಿರುವಷ್ಟು ಅಣೆಕಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾವ ನದಿಗೂ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಜಲಾಶಯ, ಮೆಟ್ಟೂರು ಜಲಾಶಯ, ಇವು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದುವು. ಬೃಂದಾವನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಂತ ತೋಟ.

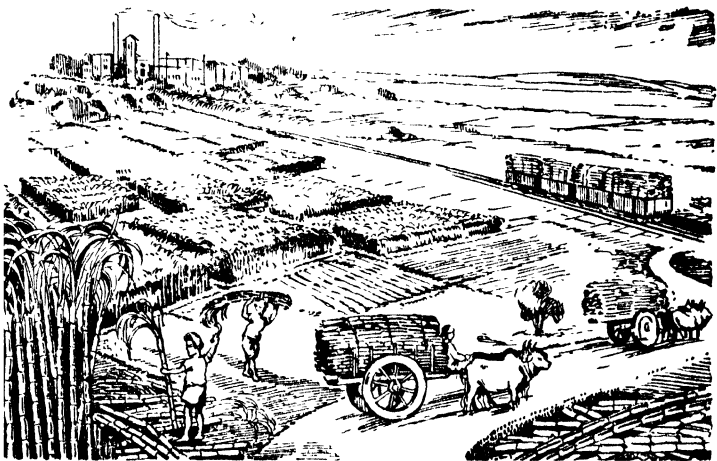
ಕಾವೇರಿ ನದಿಯು ತಲಕಾಡಿನ ಬಳಿ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾತ್ರ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ತಲಕಾಡು ಮರಳು ಕಾಡಾಗಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಗಂಗರಸರ ರಾಜಧಾನಿ ಯಾಗಿದ್ದ ತಲಕಾಡು ಮರಳಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ೧೨ ವರುಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮರಳಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೋಗಿರುವ ಐದು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಅಗೆದು ತೆಗೆದು ಪೂಜೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಂಚಲಿಂಗ ದರುಶನವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಕಾವೇರಿ ಶಿವನಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ೩೦೦ ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರದಿಂದ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗಗನಚುಕ್ಕಿ ಜಲಪಾತವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ೧೯೦೩ ರಲ್ಲಿಯೇ ಜಲ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನಮಾಡಲಾಯಿತು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಜಲಪಾತದಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್ತನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಎರಡನೆಯದು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಯಂತ್ರಾಲಯವು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಬಳಿ ಡಾರ್ಜಲಿಂಗ್ ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ

ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಬಹಳ ಸಹಕಾರಿಯಾದುದು.

ಕಾನೇರಿಯ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ೧೯೧೧ ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯ ಬಳಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸದಾ ನೀರು ದೊರಕುವಂತಾಯಿತು. ಸಾವಿರಾರು ಎಕರೆಗಳ ಬಂಜರು ಭೂಮಿಗೆ ನೀರು ದೊರಕಿತು. ರೈತರು ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು.

ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಜಲಾಶಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವರು ಮೋಕ್ಷಗುಂಡಂ

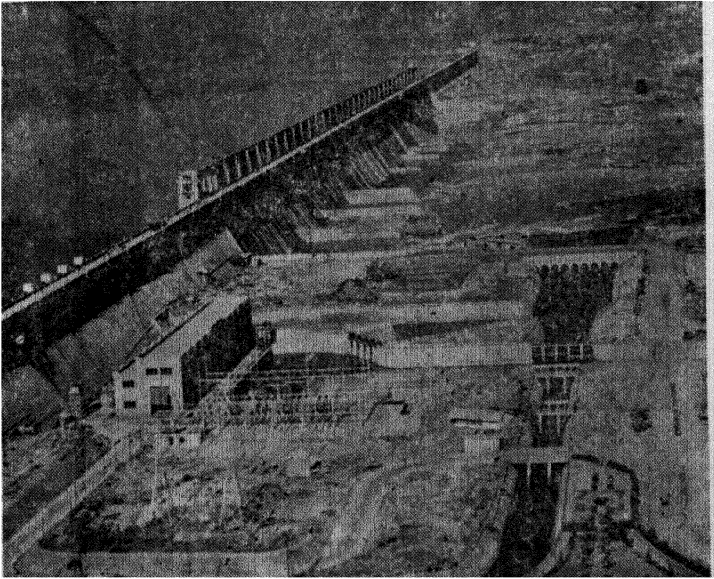
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಕಟ್ಟಿ. ಈ ಸಾಗರದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಷಯಗಳು ಅನೇಕ ಇವೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಿಮೆಂಟ್ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರದೇಶಗಳಿಂದ ಸಿಮೆಂಟ್ ತರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಲು ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಹಣ ಕಳುಹಿಸುವುದು ದೇಶಭಕ್ತರಾದ ಭಾರತ ರತ್ನ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಾರೆ ಮತ್ತು ಇಟ್ಟಿಗೆಪುಡಿ ಬೆರಸಿ, ಅರೆದು 'ಸುರ್ಕಿ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಗಾರೆಯನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಿಮೆಂಟ್ ಬಳಸಲಿಲ್ಲ.

ಕಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಡುವ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಯ ನಾಲೆ ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೆ ಕೊರೆದಿರುವ ಸುರಂಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಉದ್ದ ಒಂದೂ ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೈಲಿ. ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೆ ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಬಲು ಉದ್ದವಾದುದೆಂದು ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣ ರಾಜಸಾಗರದ ಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ಬೃಂದಾವನ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ತೋಟವೆಂದು ಲೋಕಖ್ಯಾತಿಗಳಿಸಿದೆ.

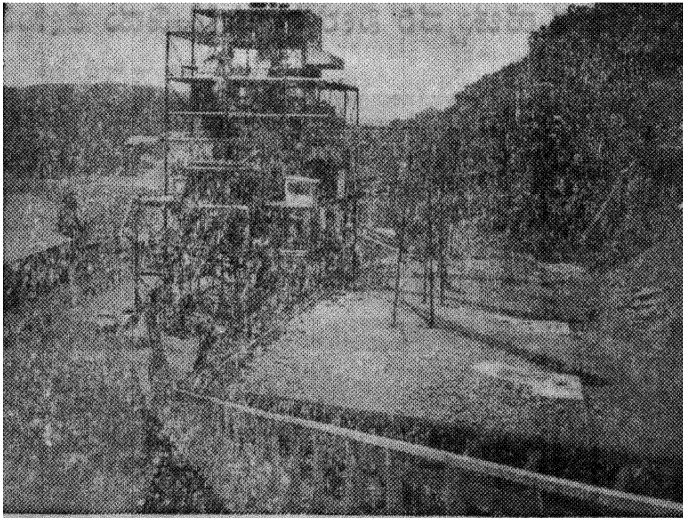
೫. ನದೀ ಯೋಜನೆಗಳು

ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಸಾಗರವನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ಜಲಾಶಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರ್ಯ ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಇಂಥ ಜಲಾಶಯಗಳು ಪ್ರವಾಹದ ಭೀತಿಯಿಂದ ಜನರನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಪ್ರೋಲಾಗಿ ಹೋಗುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ಶೇಖರಿ

ಕುಂಗಳದ್ರ ಜಲಾಶಯ

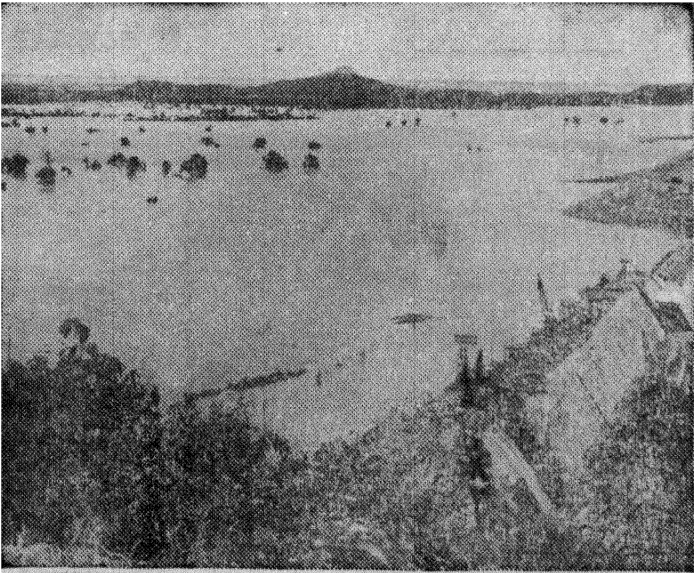
ಸುತ್ತವೆ. ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೂರಾರು ಮೈಲಿಗಳ ವರೆಗೆ ನೀರು ಸಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯಮಾಡುತ್ತವೆ. ಬರಡು ಭೂಮಿ ಭಂಗಾರದ ಭೂಮಿಯಾಗುತ್ತೆ. ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತೆ.

ಭಕ್ತಾ ಅಣಕಟ್ಟಿನ ಕೆಲಸ ಯಂತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ.

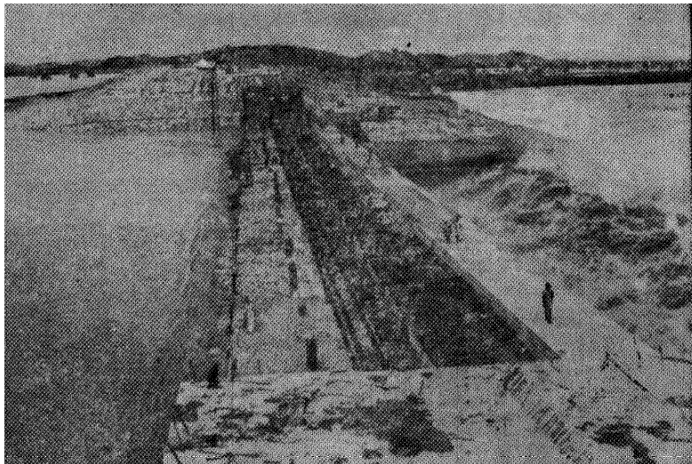
ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಎರಡನೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು

ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಣಂ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ
ಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ೧೯೬೧ಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯುವ
ಐದು ವರುಷಗಳ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ೨೦೦ ಹೊಸ
ನೀರಾವರಿ ಕಾಂಗಾರಿಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿದ್ದಾರೆ. ಇದ
ರಿಂದ ೨೧ ದಶಲಕ್ಷ ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಬರು
ತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ೧೮೦ ವಿದ್ಯುತ್ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು

ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನಿರ್ಧರವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಉತ್ಪನ್ನ ಎರಡರಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹಾನದಿ, ಸಟ್ಲೆಜ್, ತುಂಗಭದ್ರ, ದಾಮೋದರ, ಕೋಸಿ, ಚಂಬಲ್, ಭದ್ರ, ಕಪಿಲೆ, ಕೃಷ್ಣ, ಭವಾನಿ, ನರ್ಮದ ಮೊದಲಾದ ನದಿಗಳಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಹಾನದಿಗೆ ಹಿರಾಕುಡ್ ಬಳಿ ೧೭ ಮೈಲಿಗಳ ಉದ್ದದ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣ

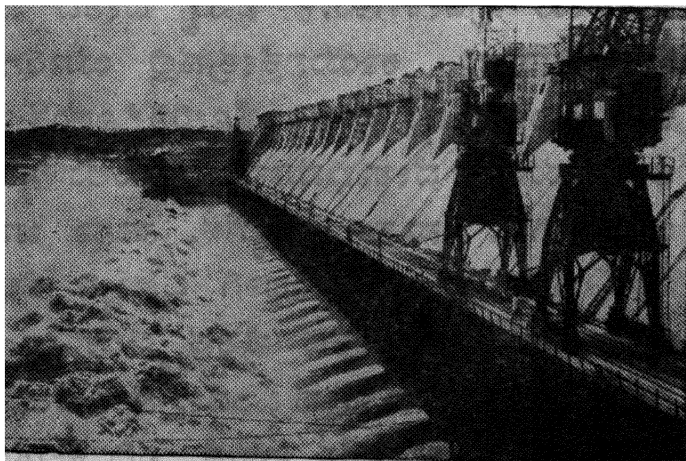

ಹಿರಾಕುಡ್ ಜಲಾಶಯದ ನೋಟ

ವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉದ್ದವಾದ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ.

ಸಟ್ಲೆಜ್ ನದಿಗೆ ಭಕ್ರಾಬಳಿ ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಟ್ಟೆ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರದೇಶದ ಅಣೆ ಕಟ್ಟೆಯಾಗಿದೆ.

ಕೋಸಿ ನದಿಗೆ ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಬಿಹಾರದ ಜನರನ್ನು ಪ್ರವಾಹದ ಭೀತಿಯಿಂದ ಸಾರು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಒಂದೊಂದು ಜಲಾಶಯದಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷವಿದೆ. ದಾಮೋದರ ನದಿಗೆ ಬೊಖಾರೋ ಬಳಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಕಟ್ಟೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪನ್ನಮಾಡಲು ಯಂತ್ರಾಲಯ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಂಜೆ ದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪನ್ನ ಯಂತ್ರಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು.

ನದೀ ಯೋಜನೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಇರ್ಲಿ ನಿಯರುಗಳ, ಶಿಲ್ಪಿಗಳ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ, ಕೆಲಸಗಾರರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪ್ರತೀಕಗಳು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ, ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ನಾನಾ ರಾಜ್ಯಗಳ, ನಾನಾ ಜಾತಿ ಮತ ಪಂಥಗಳ ಜನ ಒಂದಾಗಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದೆ. ಅಂಗಗಳು ಬೇರೆಯಾದರೂ ದೇಹ ಒಂದೇ, ದೇಶ ಒಂದೇ. ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಐಕ್ಯತೆ, ನದಿ ಕಲಿಸುವ ಪಾಠ.

ನದಿಗಳಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಬೇಕಾದುದು ಮತ್ತೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೂರರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೬ ಸಾಲುಮಾತ್ರ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಿಕ್ಕ ಉಳಿದ ಭಾಗ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ವೃಥಾ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ~~ನದಿಗಳಿಗೆ~~ ಅಮೆಜಾನ್ ನದಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವಲ್ಲಿ, ಸಮುದ್ರದ ಉಪ್ಪುನೀರು ಒಂದು ಮೈಲಿಯವರೆಗೆ ಸಿಹಿ ನೀರಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ಅಸಾರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನದಿಯ ನೀರು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಚೀನಾ ದೇಶದ ಯಾಂಗ್ಸಿಟೆಕಿಯಾಂಗ್ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಕಡೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ.

ಚೀನಾ ದೇಶದ ಪೀತ ನದಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮೈಲಿಗಳವರೆಗೆ ಸಮುದ್ರದ ನೀರು ಹಳದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಮಣ್ಣು ಹಳದಿ ನದಿ ಹೊತ್ತು ತರುವುದರಿಂದ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹಳದಿ ಸಮುದ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ದೊಡ್ಡ ನದಿಗೆ ೫೦ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹತೋಟಿಗೆ ತರುವ ಯೋಜನೆ ಜನತಾ ಚೀನಾ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆಯ ನೀರು ಪೋಲಾಗದಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಒಳಿತಲ್ಲವೇ?

೬. ಅಮರ ಸೇನೆ

ಹಿಮನತ್ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ, ಸಿಂಧು, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಇವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ನದಿಗಳು. ಸಿಂಧು ನದಿ ಹಿಮಾಲಯದ ಕೈಲಾಸ ಶಿಖರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುಮಾರು ೫೦೦ ಮೈಲಿಗಳವರೆಗೆ ಆಳವಾದ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಸಿಂಧ್ ಪ್ರಾಂತದ ಮೂಲಕ ಹರಿದು ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಗಂಗಾ ನದಿಯು ೧೫,೦೦೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಗಂಗೋತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ, ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ ನದಿಯು ಅಸ್ಸಾಂ, ಪೂರ್ವ ಪಾಕೀಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣ, ಗೋದಾವರಿ, ಕಾವೇರಿ ಈ

ನದಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹರಿಯುತ್ತಾ ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿದು ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಉದ್ದವಾದವು ನರ್ಮದಾ ಮತ್ತು ತಪತಿ. ಮಿಕ್ಕವು ಅಷ್ಟು ಉದ್ದವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳಲ್ಲ. ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರ ಜಲಪಾತವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿರುವ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಶರಾವತಿ ನದಿಯು ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದ ಅಂಚಿನಂತೆ ನೇಗವಾಗಿ ಹರಿದು ೯೦೦ ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರದಿಂದ ಜಲಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಈ ನದಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ! ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ ಮಹಾಭಾರತ. ಒಂದೊಂದು ನದಿಯೂ ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲದಿಂದ ಇದುವರೆಗಿನ ಕಥೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಹಾಭಾರತಗಳಾದವು. ಒಂದೊಂದು ನದಿಯು ತೀರದಲ್ಲೂ ಆಗಿ ಹೋದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಕಥೆ ಜೋಡಿಸಿದರೆ, ಭರತ ಖಂಡದ ಇತಿಹಾಸವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಯಮುನಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿ ನಗರವಿದೆ. ಕೌರವ, ಪಾಂಡವರ ಕಾಲದಿಂದ, ನಮಗೆ

ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ, ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿ, ಬಾಳಿ, ಬದುಕಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದುವು. ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ನದಿಗಳ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದಿವೆ, ರಕ್ತದ ಕೋಡಿ ಎಷ್ಟು ಹರಿದಿದೆ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟು ಧೂಳೀಪಟ ವಾಗಿವೆ. ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಬುದ್ಧ, ಶಂಕರ, ವಿನೇಕಾ ನಂದ, ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಮಹಾ ವಿಭೂತಿ ಪುರುಷರು ಗಂಗಾ ಜಲ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪುನೀತರಾಗಿ ಹೋದರು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನದಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವಪೂರಿತ ವಾದುದು. ಪುರಾತನ ಪುಣ್ಯನಗರಗಳು, ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಗಳು, ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟು ಇವು ಬೆಳೆದು ಬಾಳಲು ನದಿಗಳು ನೀಡಿ ರುವ ಸಹಾಯ ಅಳಿಯಲಸದಳ. ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ಅವು ಓದಿಸಿವೆ.

‘ಬಲ್ಲವನು ನಾನೆಂದು ಬಲು ಮೆರೆಯಬೇಡ; ಬಲುಮೆಯು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು’ ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಬೇಡ, ಗರ್ವಿಸಬೇಡ. ನನ್ನಷ್ಟು ಕಾಲ ನೀ ಬದುಕಲಾರೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಮರಣ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ನನ್ನಂತೆ ನೀನು ಅಮರನಲ್ಲ, ಚಿರಜೀವಿಯಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ

ಕುಮ್ಮನಿರದೆ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ, ಸೇವೆಗೋಸ್ಕರ ಶ್ರಮಿ
ಕುತ್ತಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ನನ್ನನ್ನು
ಅಮರನಾಗಿರುವಂತೆ ಹರಸಿದ್ದಾನೆ. ಸೂರ್ಯ,
ಮೋಡ, ಭೂಮಿ, ಮಳೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಸೇವಾ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತವೆ.
ಯಾವ ಭೇದವನ್ನೂ ಎಣಿಸದೆ ಸೇವೆಗೆ ಸದಾ ಸಿದ್ಧ
ನಾನು. ಸೇವೆಯೇ ನನ್ನ ಬಾಳು, ಬದುಕು.

ಅವರ ನುಡಿ, ನಡೆ, ಧರ್ಮ ಏನೇ ಇರಲಿ—
ಭಾರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಅಣ್ಣ
ತಮ್ಮಂದಿರು, ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ
ನಿಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಲಿ. ದೇಹ ಸತ್ತರೂ,
ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ, ನದಿಯಂತೆ ಅಮರವಾಗಿ ಬಾಳಲಿ.

ಐಟಿಯಾಲ್-3

(ಅಧುನಿಕ ಅದ್ಭುತ ಕ್ರಿಮಿನಾಟಿವಿ)

ವ್ಯಾಪಾರದ

ಗುರುತು.

ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು :—

- ★ ಗಾಯಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೂ
- ★ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಶುಚಿಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ
- ★ ರೋಗಿಗಳ ಕೊಠಡಿ, ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ
- ★ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಸೋಂಕುಜಾಡ್ಯದ ಅಪಾಯದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗೂ

ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ದಿ ಮೈಸೂರು ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಅಂಡ್ ಟೆಕ್ನಿಕ್ಸ್

ಲ್ಯಾಬೋರಟರಿ, ಲಿಮಿಟೆಡ್

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ - ಬೆಂಗಳೂರು-3

ಮಾರಾಟದ ಡಿವಿಷನ್ :—

35/37 ತಂಬೂಜೆಟ್ಟಿ ರಸ್ತೆ
ಮದರಾಸು-1

71/4 ಆರ್ಕಾಟ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸಚಾರ್
ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-2

THE MYSORE STONEWARE PIPES AND POTTERIES, LTD., is the largest firm manufacturing Saltglazed Drainage Pipes in South and the third biggest in the whole of India. It is encouraged and patronised by the Government and is one of the biggest suppliers to the Cental Government and the sole supplier to the Mysore State.

We supply Refractories to I. S. 6 and 7 Standards to the D. G. S. & D., Departments of Central Government and the Railways constantly. These bricks are made and supplied under rigid inspection and testing for each consignment. Acid Resisting Stoneware Tiles for flooring against the corrosive action acids, alkalies and other chemicals is another line which is specialised by us. Such tiles are supplied extensively to a number of Central Government, State and other important Projects where they are serving efficiently without complaint for the last many years.

We shall be glad to receive enquiries and furnish prices and particulars entirely free of obligation.

The Mysore Stoneware Pipes & Potteries, Ltd.,

P.O. Box No. 537,

Gandhinagar Bangalore-9.

Factory :

CHIKBANAVAR (S. RLY.)

Show Rooms :

SRI NARASIMHARAJA ROAD, BANGALORE-2.

Telegrams : 'MYSTONPIPE'

Telephone {H. O. 2368
Works : 2295

ದಿ ಕೆನರಾ ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಅಂಡ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್
ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್.

ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿ : ಉಡುಪಿ

ಸ್ಥಾಪನೆ : 1925

ಹನಿಕೂಡಿ ತೊರೆಯಾಗಿ, ಹರಿದು ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಮಹಾ ಸಾಗರವೆನಿಸುವಂತೆ,
ದಿನಕ್ಕೆ ಕೆಲವೇ ನಯಾ ಪೈಸೆಗಳಂತಹ ಚಿಕ್ಕಾಸುಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು
ದೊಡ್ಡ ನಿಧಿಯಾಗುವುದು.

ಇದಕ್ಕಾಗಿ

ದಿನಕ್ಕೆ 25 ನ. ಪೈಸೆ.

ಪಿ ಗ್ರಿ

7 ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ
700 ರೂ. ಗಳು.

ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರ

ಅತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಅತಿಸುಲಭ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಠೇವಣಾತಿಯೋಜನೆ.

ನಮ್ಮ ಯಾವುದೇ 110 ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿರಿ.

ಜುಮ್ಲಾ ಚಲಾವಣಾನಿಧಿ ರೂ 12.75 ಕೋಟಿಗೂ ಮಿಕ್ಕಿದೆ.

ಟಿ ಎ. ಪೈ.ಬಿ.ಕಾಂ.(ಬೊಂ.)
ಎ ಐ.ಐ.ಬಿ.,ಯಫ್.ಆರ್.ಇ.ಎಸ್.
(ಲಂಡನ್)
(ಜನರಲ್ ಮೆನೇಜರ್)

ಡಾ|| ಟಿ. ಮಾಧವ ಪೈ
ಯಂ.ಬಿ.ಬಿ.ಯಸ್.
ಮೆನೇಜಿಂಗ್ ಡೈರೆಕ್ಟರ್

**The Canara Industrial & Banking
Syndicate Ltd..
UDIPI.**

MYSORE LAMPS

Best in the Market

Awarded Gold Medals & Cups at Several Exhibitions

Under Government of India rate contract

All types of lamps manufactured

THE MYSORE LAMP WORKS LTD.

Malleswaram, Bangalore-3.

Telegram : "Mysorelamp"

Telephone : 2026

ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹತೆ!!

ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಟಾಯಿಲೆಟ್ ಸಾಬೂನಿನಲ್ಲಿ ನೀವು

ಏನೇನು ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಿರೋ

ಅವೆಲ್ಲಾ

ಮೈ ಸೂರು

ಸ್ಯಾಂಡಲ್

ಸೋಪಿನಲ್ಲಿ

ಇರುವುವು ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ

ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ದೊರಕುವುದು

★

ಗೌರ್ಮೆಂಟ್

ಸೋಪ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ

ಬೆಂಗಳೂರು—3

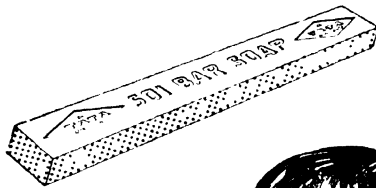
ಅವನ ಕಾಲೇಜ್ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ

ಅವಳು ಹಣವನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ

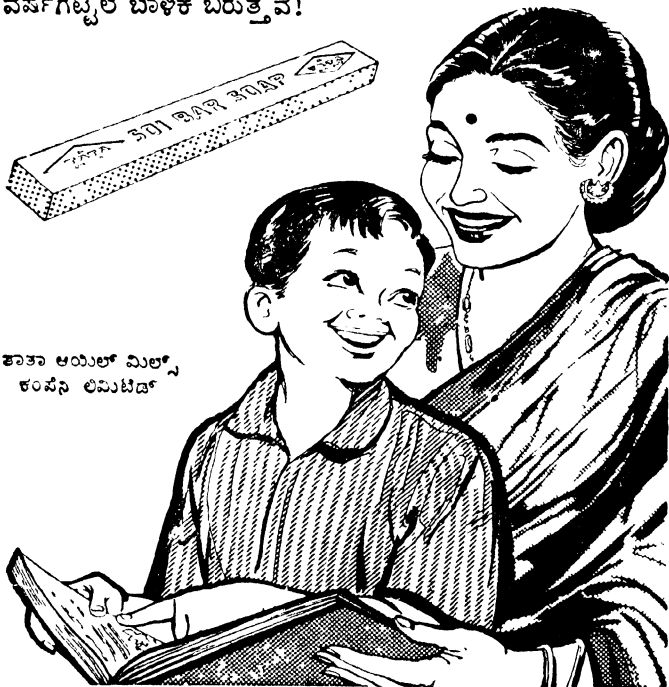
— ಅದಕ್ಕೆ ತಾತಾರವರ 501 ಬಾರ್ ಸಾಬೂನು

ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ!

ತಾತಾರವರ 501 ಬಾರ್ ಸಾಬೂನು ಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಲಾಭವಿದೆ. ಅನೇಕ ಕೀಳು ರಗತಿಯ ಸಾಬೂನುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾಯಕರವಾದ ಧಾತುಗಳು ಈ ಸಾಬೂನು ನಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನಿರಪಾಯಕರವಾಗಿಯೂ ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ಒಗೆದುಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಖಂಡಿತ ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುತ್ತವೆ!

ತಾತಾ ಆಯಿಲ್ ಮಿಲ್ಸ್
ಕಂಪೆನಿ ಲಿಮಿಟೆಡ್

ದಿ ತಾತಾ ಆಯಿಲ್ ಮಿಲ್ಸ್ ಕಂಪೆನಿ ಲಿಮಿಟೆಡ್
ಸೇಲ್ಸ್ ಆಫೀಸ್:—೨-ಎ, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧

